

Hatvan év után

Miskovits István

1953 március 18. egy jelentős nap volt életemben.

Miután már néhány napot töltöttem a gyűjtő cellában - ahonnan a mindenttudók szerint, az út a Fekete Tenger Csatorna munkatáborába vezet azok részére, akik ugyan nem kerülnek törvényszék elé, de akiket a rendszer mégsem enged szabadon élni - már korán reggel valami szokatlan és furcsa dolog történt.

A szolgálatos őr intett hogy álljak az ajtó elé, feltette a „vakszemüveget” és elvezetett egy szobába, ahol már egyszer megfordultam amikor minden érték és használati tárgyamtól megfosztottak és kétirányból számozott fegyvenképet készítettek. Mindezt újrataláltam a zacskóban amit elém tettek, ebben hiánytalanul megtaláltam a jegygyűrűmet, a zsebkendőt, a nadrágszíjat és a néhány lei készpénzt. Gondoltam magamban, ez így szokás, majd az új „lakhelyen” ismét el fogják venni. Ezt követően ismét a szememre tették a vakszemüveget kivezettek a szobából és betoltak egy személygépkocsiba, amely haldéktalanul elindult Bukarest utcáin. Nem tudtam merre járunk, de amikor a kocsí végre megállt és levették a szemüveget, felismertem, hogy a Hadügyminisztérium bejáratánál állunk, az előtt az épület előtt, ahonnan közvetlen karácsony előtt elvittek.

A kísérő Securitate tiszt intett, hogy lépjek be, majd néhány szót váltott a portásfülkében szolgálatot telyesítő századossal. Tanácstalanul álltam ott és vártam, hogy mi fog most következni. A kísérőm félrevont, halkan figyelmeztetett, hogy senkinek az égvilágon ne említsem merre jártam – feltehetően nem tudta, hogy nekem sejtelmem sem volt hol volt az a vizsgálati fogház ahol fogva tartottak – a felvonó elé vezetett és intett lépjek be egyedül, mert ő közben eltávozott. Nem sokat gondolkoztam, megnyomtam az ismert gombot és így kerültem a negyedik emeletre, ahol a Hadügyminisztériumnak a tervezőirodái voltak. Senki nem fogadott vagy kísért, senkivel sem találkoztam, így megindultam a terem felé ahol elfogatásom előtt mint tervezőmérnök dolgoztam.

Beléptem az ajtón és a régi munkaasztalomhoz közeledtem, ahol minden változatlanul maradt. A ruhafogason még ott függött a sapkám és a derékszíj. Miután leültem, körülnéztem a teremben és az ismert arcokat kémleltem. Észlelhető volt, a meglepetés mindenkinek elvágta a szavát. Néhány percig csak csend volt a teremben, majd az iroda vezetője, Hărăcleanu mérnök – aki Budapesten végezte a műszaki egyetemet – hozzám lépett, megértően kezét nyújtott és láthatóan megindultan mondta: „fogjon munkához.”

A nemmindennapi helyzet magyarázatot kívánt, de barátaim és munkatársaim nem találtak módot arra, hogy felvegyék a megszokott közvetlen kapcsolatot. Tudott dolog volt, aki egy ideig a Securitate vendégszeretét élvezte, rendszerint olyan feladattal kerül szabadlábba, hogy a környezetét kikémlelve jelent minden „ellenséges vagy akár gyanús jelenséget”. Ők nem tudhatták - ezt évtizedeken át nem árultam el senkinek – hogy a távollétem oka az volt, hogy a letartoztatást megelőzően határozottan visszautasítottam hogy az informátorok seregébe belépjek és válaltam az ezzel kapcsolatban kilátásba helyezett megtorlásokat, amelyek nem sokáig várattak magukra.

Lépésről lépésre beilleszkedtem az adott nagyon furcsa és megmagyarázhatatlan helyzetbe, félve léptem a telefonfülkébe, hogy szüleimet és jegyesemet értesítsem arról, hogy szabadon mozgok és nyíltan beszélhetek. Édesanyám nem merte elfogadni, hogy velem beszélt, úgy tekintette, hogy megnyugtatóra kieszeltek valamit és egy más embernek hangját hallotta.

Hogy mindenkit meglepett a hirtelen visszatértem az érthető volt, magam is kerestem egy magyarázatot arra, hogy ismét abban a tervezőirodában dolgozhattam, ahol nem éppen hétköznapi feladatokat kellett megoldani. Az adott esetben – ez ma már nem kötelez titoktartásra – a Fogarassi hegység oldalába terveztünk egy oriási méretű lefedett üzemanyagot tároló és kiszolgáló telepet, amely a Varsói Szerződés csapatainak háború esetében állt volna rendelkezésre.

A magyarázatot csak úgy birtam elképzelni, ha néhány nappal visszaléptem, arra a napra amikor, március 5-én, végre ismertették a nagyvilágnak, hogy Dzsugászvilij József, akit önmaga által adott nevével Stalinnak ismert a világ, távozott az élők sorából. Ezáltal, a ő és hozzá hasonló hóhérok tevékenysége, amely a XX-ik század legsötétebb szegényfoltját képezte, úgy tűnt hogy véget ér, maguk az utódai, a bolsevista államvezetők is egy enyhülést kívántak. Első lépésnek lehetett tekinteni, hogy a zsfolt fegyházak kapuit, ha nem is tárták ki, egy rést azonban nyitottak és azokat akik előzetes letartoztatásban részesültek és akik ellen nem volt elvárható, hogy bírósági eljárás következik, szabadon bocsájtották. Így volt végül a nagy hóhér, akarátán kívül, a én megváltom is és lehetőség adódott, hogy ezt követően egy normális életet bírjak folytatni. Hogy az elkövetkező 35 év idején ez az intermezzo sohasem lett említve, és ebből kifolyólag nem észleltem hátrányt, feltételezem, hogy annak tulajdonítható, hogy

lelkes „ellenőr” az akkori megnevezés szerint „Contrainformator”, akinek feladata volt a Hadügyminisztériumnak ezt az egységét az osztály ellenségétől megvédeni, nem nagyon igyekezett a sikertelen kísérletével – egy új munkatárs beszerzésével – dicsekedni. Feltehetően, az általa továbbadott „káderlapokból” az erre vonatkozó adatokat talán eltávolította, ami az akkori időben, amikor mindenki attól rettegett, hogy valaki esetleg feltárja hibáit, általános elvárhatónak volt tekinthető.

Ennek a nem mindennapi eseménynek emlékei merültek fel, amikor ma reggel felébredtem..

Miskovits István, Schwetzingen

2013. március 18.